

PŘÍNOS CANISTERAPIE V DOMOVECH PRO SENIORY

Tereza Hloušková

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Tereza Hloušková
Osobní číslo:	H18086
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Přínos canisterapie v domovech pro seniory

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti canisterapie, práce se seniory a domovů pro seniory.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

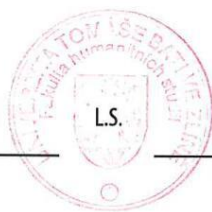
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ, 2011. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-879-1.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- MALÍKOVÁ, Eva, 2020. Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2030-7.
- MÜLLER, Oldřich, 2014. Terapie ve speciální pedagogice. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7.
- VELEMÍNSKÝ, Miloš, 2007. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona. ISBN 978-80-7322-109-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **19. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 19. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není -li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není -li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá canisterapií a jejím přínosem v domovech pro seniory. Cílem této práce je sledovat, jaký přínos má canisterapie na psychickou, fyzickou a sociální oblast klientů v domově pro seniory. Práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část je zaměřena na seznámení s pojmy, které se týkají stáří a seniorů, se zooterapií a jednou z jejich forem – canisterapií. Druhá, praktická část je zaměřena na kvalitativní výzkum v domově pro seniory Okružní v Brně, a to formou polostrukturovaných rozhovorů a pozorování.

Klíčová slova: Canisterapie, zooterapie, senior, stáří, domov pro seniory, rozhovor

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with canistherapy and its benefits in care homes for the elderly. The aim of this work is to monitor the benefits of canistherapy on the psychological, physical and social areas of clients in a home for the elderly. The work is divided into two parts. The first, theoretical part, is aimed at familiarizing the concepts of age and seniority with zootherapy and one of their forms - canistherapy. The second, practical part is focused on qualitative research in the care home for seniors of Okružní in Brno, in the form of semi-structured interviews and observations.

Keywords: Canistherapy, zootherapy, elderly, old age, retirement home, interview

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 STÁRNUTÍ A STÁŘI	12
1.1 PROJEVY STÁRNUTÍ	13
1.2 DŮSLEDKY STÁRNUTÍ.....	14
1.3 POTŘEBY SENIORŮ	15
2 ZOOTHERAPIE	16
3 CANISTERAPIE.....	18
3.1 HISTORIE CANISTERAPIE V ČR	18
3.2 STANDARDY CANISTERAPEUTICKÉ PRÁCE	19
3.3 PES VHODNÝ PRO CANISTERAPII	19
3.4 VÝCVIK.....	20
3.5 FORMY CANISTERAPIE	22
3.6 FÁZE CANISTERAPIE	23
3.7 METODY CANISTERAPIE	24
3.8 CANISTERAPIE PŘI PRÁCI SE SENIORY	25
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	30
4.1 KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	30
4.2 CÍLE VÝZKUMU	31
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	31
4.5 METODA SBĚRU DAT	34
4.6 TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ DAT.....	35
5 ANALÝZA DAT A KÓDOVÁNÍ	36
6 INTERPRETACE DAT.....	42
7 SHRNU TÍ VÝZKUMU.....	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	46
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Někteří senioři věnují svůj volný čas k aktivnímu odpočinku, cestování, koníčkům, vnoučatům a spoustě dalším činnostem. Ale ne všichni senioři jsou v tak dobré zdravotní kondici, aby mohli svůj volný čas aktivně využít, z důvodů zdravotních či jiných problémů. Spousta lidí spojuje stárnutí s pocitem osamění, s nepotřebností, se ztrátou soběstačnosti a se závislostí na okolí. Často se nejdříve hledá pomoc u svých nejbližších, ale v dnešní době se rodina nechce nebo není schopna se o seniora postarat. Může to být z důvodu časové náročnosti nebo zdravotních problémů. Proto je seniorům v domovech nabízena péče, která poskytuje odbornou péči, bydlení a zájmové činnosti. Samotný odchod do domova pro seniory je velká změna, s kterou se často senior obtížně vyrovnává. Proto může být canisterapie velmi užitečná, pomůže seniorům vyrovnat se s životní změnou, socializovat s ostatními obyvateli domova či personálem a lépe se adaptovat na nové prostředí.

Často se setkáváme s názorem, že pes je nejlepší přítel člověka. Jeho přítomnost a kontakt zlepšuje psychický stav, snižuje pocit osamění a zvedá i sebevědomí člověka. Když je nám smutno, můžeme se k němu přitulit, umí nás uklidnit i rozptýlit. Proto bývá pes považován za nejoblíbenějšího zvířecího společníka, který bývá často využíván v zařízeních sociálních služeb, jako jsou domovy pro seniory, v dětských domovech, v centrech denních služeb, a další. Nejen psi dokáží svými schopnostmi pomáhat zlepšovat náš psychický či fyzický stav, může to být jakékoliv zvíře, které nám přináší pocit radosti a sounáležitosti. Může to být například pes, kočka, králík, kuň, ale i spousta dalších.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma, s kterým jsem se setkala během své praxe v domově pro seniory a které mě velice zaujalo. Tématem mé bakalářské práce je „Přínos canisterapie v domovech pro seniory“. Zde bych ráda přiblížila canisterapii jako podpůrnou léčebnou metodu a možnosti jejího využití v domovech pro seniory.

V bakalářské práci se zaměříme na to, jaký přínos má canisterapie na fyzickou, psychickou a sociální dovednost u klientů domova pro seniory. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejdříve budeme zabývat problematikou stáří, potřebami seniorů a změnami, které jsou pro tuto etapu typické. Dále se budeme věnovat základním pojmům, které s canisterapií úzce souvisí, jejími metodami. Také si popíšeme, co vše je potřeba, pokud bychom chtěli s canisterapií začít. V neposlední řadě se zaměříme na působení canisterapie v domovech pro seniory a její cíle, které jsou během canisterapie naplňovány.

Praktická část bude zaměřena na kvalitativní výzkum s klienty v Domově pro seniory Okružní v Brně, kteří jsou pravidelnými návštěvníky canisterapie. Výzkum bude probíhat formou pozorování klientů a jejich chování během terapie a následném polostrukturovaném rozhovoru. Cílem bude popsat zkušenosti a postoje seniorů, které ke canisterapii mají. Následně pak zjistit, jaký názor mají klienti domova pro seniory, na přínos canisterapie po fyzické, psychické a sociální stránce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

Čevela a kol. (2012) popisují stáří jako „poslední vývojovou etapu, která uzavírá a završuje lidský život. Souhrnně jde o projev s důsledkem involučních změn funkčních i morfologických, probíhající druhově specifickou rychlostí s výraznou interindividuální variabilitou“.

Stáří je všeobecně pojímáno a chápáno negativně. Většina lidí si při zmínce o stáří představí nesoběstačnou a neschopnou osobu samostatného života, závislou na pomoci jiné osoby při všech běžných činnostech. Naopak pro mnoho lidí je však stáří jedním z nejhezčích životních období, protože mají volný prostor k realizaci všeho, co zatím z různých důvodů v životě nestihli. Od okamžiku narození začínáme stárnout a pomalu se ke stáří každým dnem přibližujeme, ale hodně záleží na každém člověku, jak se na stáří připraví a jak u něj stárnutí a stáří bude probíhat. (Malíková, 2020, s. 14)

Dle Vágnerové (2007, s. 299) je stáří poslední etapou života, která bývá označována jako postvývojová, protože již byly realizovány všechny latentní schopnosti vývoje. Přináší nadhled a moudrost, pocit naplnění, ale také úbytek energie a nezbytnou proměnu osobnosti směřující k jejímu konci.

Členění období lidského života může být u různých autorů mírně odlišné. Nejčastěji je stáří vymežováno chronologicky. Příkladem je dělení vyššího věku podle Světové zdravotnické organizace (WHO), která se člení do několika etap:

- a) 60-74 let – rané stáří (počínající stáří)
- b) 75-89 let – vlastní stáří (osoby pokročilého, vysokého věku)
- c) 90 a více let – dlouhověkost

Podle Hegyiho (2001, s. 11) je možné věk člověka třídit z hlediska mnohých aspektů:

- Chronologický věk – neboli kalendářní, odpovídá skutečně prožitému času bez ohledu na stav organismu.
- Biologický věk – záleží na způsobu života, působení vnějšího prostředí a přítomnost úrazů či chorob.
- Funkční věk – je daný souhrnem charakteristik biologických, sociálních a psychologických.
- Psychologický věk – je důsledkem funkčních změn v průběhu stárnutí a individuálních osobnostních rysů.

- Sociální věk – je charakterizováno rolí, kterou člověk zastává ve společnosti. (Ondrušková, Krahulcová, 2019, s. 13)

1.1 Projevy stárnutí

Stárnutí je proces, který se vyznačuje strukturálními a funkčními změnami organismu a také poklesem schopností a výkonnosti jedince. S přibývajícím věkem člověka podléhají orgány jeho těla různým změnám na úrovni buněk a tkání. (Hrozenská, Dvořáčková, 2013, s. 12)

Obecně však lze říct, že stárnutí je série změn, která se specificky projevuje na těle i duši. Stáří proto můžeme chápat jako pozdní fázi vývoje života člověka s řadou přirozených degenerativních procesů, které se projevují poklesem výkonu určitých funkcí. (Manuál aktivního stárnutí, 2012)

Dle Švancarové (2011) dochází v těle ke snižování funkce veškerých orgánů, k vypadávání zubů, k respiračním problémům, ke snižování výkonnosti dýchacího svalstva, snižuje se funkce ledvin, k inkontinenci, zhoršují se smysly, dochází k morfologickým změnám v mozkové tkáni, k řídnutí kostí, kůže je slabá, vrásčitá, vlasy řidnou a šedivý.

V následující tabulce jsou znázorněny tělesné, psychické a sociální změny, které jsou pro stáří charakteristické. Jednotlivým změnám se budu zabývat v následujících kapitolách.

Tabulka 1 : Přehled změn ve stáří

Tělesné změny	Psychické změny	Sociální změny
<ul style="list-style-type: none"> • Změny vzhledu • Úbytek svalové hmoty • Změny termoregulace • Změny činnosti smyslů • Degenerativní změny smyslů • Kardiopulmonální změny 	<ul style="list-style-type: none"> • Zhoršení paměti • Problematičtější osvojování nového • Nedůvěřivost • Snížená sebedůvěra • Sugestibilita • Emoční labilita • Změny vnímání • Zhoršení úsudku 	<ul style="list-style-type: none"> • Odchod do důchodu • Změna životního stylu • Stěhování • Ztráta blízkých lidí • Osamělost • Finanční problémy

<ul style="list-style-type: none"> • Změny v trávicím systému • Změny vylučování moči • Změny sexuální aktivity 		
--	--	--

Zdroj: Venglářová, 2007, s. 12

Podle Malíkové (2020, s. 16) se „reakce stárnoucího člověka na tyto změny a to, jakým způsobem se s nimi bude vyrovnávat, jsou ovlivněny hlavně jeho osobností, životními zkušenostmi, prostředím, ve kterém žije, výchovou, vzděláním, reakcemi okolí a jeho možnostmi“.

1.2 Důsledky stárnutí

Stárnutí má také spousty důsledků, jak pro stárnoucího jednotlivce, tak i pro společnost. Jedná se zejména o důsledky ekonomické, sociálně-zdravotní, psychosociální a sociologické.

Ondrušová a Krahulcová (2019, s. 20-22) rozlišují a popisují důsledky následovně:

- Ekonomické důsledky – se vztahují k celé společnosti, neboť ekonomicky aktivní osoby musí vyprodukovat tolik, aby vyhověli nejen svoje životní potřeby, ale i potřeby ostatních členů společnosti (osob ekonomicky neaktivních).
- Sociálně-zdravotní důsledky – jsou zapříčiněny vyšší nemocností seniorů a z toho vyplívající potřeba zdravotní a sociální péče. Nejzávažnějším důsledkem nemocnosti ve stáří je snížení jeho soběstačnosti, zhoršení funkčního stavu a vznik závislosti na pomoci druhé osoby.
- Psychosociální a sociologické důsledky – jsou zapříčiněny především změnami v charakteru rodiny, způsobu bydlení, dále vyšší vzdělaností, či zvyšující se ekonomickou aktivitou seniorů.
- Osobní důsledky stárnutí – můžeme popsat jako životní problémy seniorů. Mezi nejzávažnější důsledek lze určit snížení soběstačnosti a osamělost. Příkladem lze označit úmrtí partnera, příbuzných či přátel, zhoršení zdravotního stavu nebo nemoc blízké osoby.

1.3 Potřeby seniorů

I seniori potřebují uspokojovat své potřeby stejně jako kdokoliv jiný ve svém životě, ale jsou odkázáni velmi často na pomoc svého okolí. Potřeba péče však není jednoznačně spojena s věkem, ale spojuje se se soběstačností a s poklesem funkčních schopností, které omezují člověka v jeho schopnosti uspokojovat své každodenní potřeby. (Janečková, 2005, s. 163-164)

Starší lidé mají srovnatelné potřeby jako ostatní věkové skupiny, odlišují se však v jiném způsobu jejich naplňování. V průběhu stárnutí dochází také ke změnám v hierarchii potřeb. Pro starého člověka nejsou důležité pouze základní biologické a psychosociální potřeby, ale zpravidla i vyšší potřeby duchovní. (Ondroušková, 2011, s. 25)

Podle Vágnerové (2007, s. 413-414) s postupujícím věkem vystupují do popředí zejména následující potřeby:

- Potřeba bezpečí
- Potřeba citové jistoty
- Potřeba lásky, sociálních kontaktů, citové vazby
- Potřeba autonomie
- Potřeba zachování důstojnosti, uznání

Kaufmanová (2004) ve svém výzkumu dospěla k závěru, že mezi hodnoty, které jsou pro seniory důležité, patří zdraví, rodina, láska, soběstačnost, fyzická a psychická pohoda, přátelství a sociální kontakt. Mezi nejdůležitější potřeby seniorů Kaufmanová uvádí: potřeby fyziologické, sociální potřeby a potřeby bezpečí.

2 ZOOTHERAPIE

V českém jazyce neexistuje ekvivalent k cizojazyčným názvům. Kromě označení zooterapie, se můžeme také v praxi i odborné literatuře často setkávat s označením animoterapie nebo animalterapie, či zoorehabilitace. (Müller a kol., 2014, s. 450)

Zooterapie je obor speciálního vedení zvířete a soubor úkonů a dovedností terapeuta s cílem využít pozitivního vlivu zvířat na bio-psycho-sociálně-spirituální složky člověka. Odborně prováděná plně zapadá do ucelené rehabilitace jako součást sociálních služeb, vzdělávacího procesu, součást krizové intervence a ozdravného procesu. (Tvrdá, 2020, s. 10)

Podle Velemínského (2007, s. 31) je zooterapie obecný pojem pro využití zvířete ke zvířetem podporované terapii, je to souhrnný termín pro rehabilitační metody a metody psychosociální podpory zdraví, které jsou založeny na využití vzájemného pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem.

2.1 Dělení zooterapie

Zooterapie obsahuje širokou škálu činností, ale v české literatuře najdeme pouze jedno komplexní dělení zooterapie, které se u nás uplatňuje, a to podle Michaely Freemanové, která definovala 10 základních aspektů zooterapie. (Velemínský a kol., 2007, s. 30–31)

1. Kritérium – zvířecí druh

Prvním kritériem máme dělení podle druhu spolupracujícího zvířete. Řadíme zde **canisterapii** (terapie pomocí psa), **hiporehabilitaci** (terapie pomocí koně), **felinoterapii** (terapie pomocí kočky), **delfinoterapii** (terapie pomocí delfína), **lamaterapii** (terapie pomocí lamy), **insektoterapii** (terapie pomocí hmyzu), **ornitoterapii** (terapie pomocí ptactva) a další.

2. Kritérium – metoda zooterapie

Metody rozlišujeme, podle toho, jak budeme s klientem pracovat a čeho chceme docílit – podpořit ozdravný proces, něco naučit, pozitivně ovlivnit.

- Animal Assisted Activities (AAA – aktivity za asistence zvířat)
- Animal Assisted Therapy (AAT – terapie za asistence zvířat)
- Animal Assisted Education (AAE – vzdělávání za asistence zvířat)
- Animal Assisted Crisis Response (AACR – krizová intervence za asistence zvířat)

3. Kritérium – forma zooterapie

- návštěvní program, pobytový program, zásah krizové intervence, jednorázové aktivity, eventuálně jejich kombinace.

4. Kritérium – způsob práce

- samostatná práce X spolupráce několika zooterapeutických týmů.

5. Kritérium – složení pracovní jednotky

- zoterapeut + zvíře + klient X zoterapeut + zvíře + klient + personál

6. Kritérium – počet zvířat

- zoterapeut + jedno zvíře, X zoterapeut + více zvířat

7. Kritérium – počet klientů

- individuální X skupinová

8. Kritérium – analýza cílové skupiny

- analýza dle věku, vzdělání, diagnózy, vnímání role zvířete ve společnosti

9. Kritérium – analýza zdravotního stavu

- zde rozlišujeme, jestli je klient zdravý, nemocný, dlouhodobě nemocný, zdravotně znevýhodněný, v rehabilitaci, umírající apod.

10. Kritérium – analýza sociálních vazeb a dynamiky prostředí

- podle sociálních vazeb a dynamiky prostředí dělíme klienta, který je osamělý, v izolaci, v zařízení, v rodinném prostředí v ohrožení apod.

3 CANISTERAPIE

„Není snad zvířete, které bychom znali lépe než psa, které bychom více milovali a kterému bychom více důvěřovali... Léčebné účinky života se psem nejsou objevem moderní psychologie, lidé je znají už tisíce let ...“
(Dr. Nicholas J. Saunders)

U canisterapeutického procesu je velmi důležitá vzájemná spolupráce, koordinace a následná evaluace. Procesu terapie se účastní celá řada osob, jako jsou canisterapeut, canisterapeutický pes (koterapeut), klient, specialista v pomáhajících profesích, zdravotně sociální instituce a v některých případech i rodina. (Velemínský a kol., 2007, s 61)

3.1 Historie canisterapie v ČR

Poprvé byl pojem canisterapie v ČR použit v roce 1993. Jejím autorem se stala PhDr. Jiřina Lacinová, která spolu se sdružením Filia byla průkopníkem a osvětovým pracovníkem v tomto oboru. V té době se začaly v ČR rozvíjet organizované aktivity se psy a formovat systémový přístup a metodika terapeutického využívání psů. Na začátku 90. let minulého století se canisterapie začala používat ojediněle. Například v Psychiatrické léčebně v Bohnicích v Praze při léčbě psychiatrických onemocnění nebo v Ústavu sociální péče Kociánka v Brně. (Nerandžič, 2006, s. 31-32)

Od roku 2001 začaly vznikat samostatné regionální organizace. Problémem bylo, že chyběla vzájemná komunikace, kontakty a spolupráce mezi sebou byla minimální, a proto došlo k nejednotnému vývoji a pojetí canisterapie. Rok 2003 byl pro canisterapii velmi důležitý. Zástupci většiny sdružení zabývajících se canisterapií na Mezinárodním semináři o zooterapiích učinily významný krok pro sjednocení základních pravidel a podmínek praktikování canisterapie. Shodli se na nutnosti založit organizaci, která by zaštiťovala canisterapii, proto roku 2003 vznikla Canisterapeutická asociace. V roce 2005 se asociaci povedlo získat vyjádření Ministerstva zdravotnictví ČR, kde stálo, že Ministerstvo zdravotnictví ČR nahlíží na canisterapii jako na formu podpůrné rehabilitace, nikoli jako na samostatnou léčebnou metodu. (Müller a kol., 2014, s. 477–478)

3.2 Standardy canisterapeutické práce

Společnost Pomocné tlapy o.p.s. shrnula canisterapeutické desatero, které by měl dodržovat každý canisterapeut a to zní:

1. Před vstupem do zařízení je pes čistý (srst, tlapy) a umytý (v případě špatného počasí s sebou nosíme hadřík nebo ručník na utření tlapek).
2. Pes je každoročně komplexně přeočkován a 2x ročně odčerven.
3. Canisterapeut chodí vždy čistě oblečen a v zařízení se přezouvá.
4. Pes má vždy v zařízení přístup k misce s vodou.
5. Je doporučeno uzavřít se zařízením písemnou smlouvu.
6. Canisterapeut se před první návštěvou prokáže platným certifikátem a očkovacím průkazem psa. Musí být označen – psovod tričkem či visačkou a pes košílkou nebo šátkem.
7. Terapie probíhá jen tehdy pokud jsou oba v optimální fyzické a psychické kondici.
8. Dbáme na přítomnosti personálu a jejich pokynů.
9. Psa nenecháváme nikdy o samotě s klientem nebo s personálem.
10. Pokud pes jeví známky únavy, neochotně pracuje, je nervózní canisterapii ihned ukončíme a věnujeme mu prostor pro odpočinek. (URL 1)

3.3 Pes vhodný pro canisterapii

Než se dostaneme k samotnému výcviku, je důležité zamyslet se, jaký pes je pro terapii vhodný. Ne každý pes je pro to předurčený, záleží hlavně na vrozených povahových vlastnostech psa, i na jeho socializaci a výchově. Pro canisterapii je velmi důležitý úzký vztah mezi psovodem a psem, protože pes musí psovoda poslouchat, a naopak psovod musí důvěřovat svému psu.

Při výběru psa, který je vhodný pro canisterapii, je důležité hledat vhodného jedince, protože nelze s jistotou říci, že určité plemeno je jako celek nejvhodnější. Mezi psi, kteří nejsou vhodní k provádění terapie řadíme psi s předchozí negativní zkušeností, také psi, kteří jsou vycvičeni pro služební účely, jejichž součástí je i obrana a útok na člověka. (Velemínský a kol., 2007, s. 67)

Müller a kol. (2011, s. 482) charakterizoval základní požadavky na psa následovně:

- odmalička je veden, k tomu, že lidé jsou přátelé,
- je socializovaný s člověkem jako celkem (křičící děti, senioři s holí, matky s kočárky, zdravotně znevýhodněný na vozíku),
- na tuto službu je cíleně aktivně vychováván, cvičen a veden,
- není úzkostlivě závislý na svém pánovi,
- nikdy nezažil negativní zkušenost s člověkem (nebyl týrán, napaden člověkem),
- je ovladatelný, umí základní povely (sedni, lehni, místo, ...) a speciální povely (povel na výskok na lůžko nebo na klín, povel na položení předních tlapek na klín nebo lůžko klienta).

Odborníci mezi základní kritéria považují: spolehlivost, předvídatelnost, kontrolovatelnost. Jako další předpoklady canisterapeutického psa je důvěra vůči lidem, vstřícná a nekonfliktní povaha, dobrá fyzická a psychická kondice, ochota spolupracovat. (Bicková, 2020, s. 42)

Zásadní přístup na výchovu a socializaci má majitel psa, který může kladně či záporně ovlivnit jeho vlastnosti a schopnosti. Mezi další významné hledisko, které ovlivňuje psa řadíme také prostředí, s kterým je ve vzájemné interakci. (Velemínský a kol., 2007, s. 65)

Mimo správného výběru vhodného psa, výchovy a výcviku musí být pes cíleně speciálně připraven, majitel psa (psovod) proškolen a spolu musí uspět u zkoušek canisterapeutických týmů. Podstatné je, aby se pes se svým psovodem orientoval v náročných situacích. Nutnost je, aby byl dostatečně seznámen s principy, náplní a cíli canisterapie včetně její metodiky. Psovod musí být proškolen, za jakých podmínek smí a nemůže canisterapii praktikovat, co za pomůcky a potřeby má s sebou nosit. (Velemínský a kol., 2007, s. 61-62)

3.4 Výcvik

Když jsme vybrali vhodného psa pro canisterapii, je důležité zaměřit se na jeho výcvik a připravit psa na canisterapeutické zkoušky. Před samotnou přípravou na zkoušky, je důležité, aby byl pes řádně vychován a vycvičen.

Výcvikem canisterapeutických týmů se rozumí příprava týmu k praktikování canisterapie formou dlouhodobého nebo blokového kurzu. Po absolvování kurzu skládá canisterapeutický tým zkoušky, po jejichž úspěšném absolvování získá osvědčení, které je

opravňuje canisterapii praktikovat. Pro jakoukoliv činnost se psem je důležitá výchova a výcvik, který psa dobře připraví na budoucí nasazení. Jedním z hlavních požadavků je základní ovladatelnost a poslušnost psa, která je nezbytná pro jakoukoli práci se psem. Mezi další požadavky řadíme tzv. odborné prvky. Příkladem je socializace do skupiny dalších psů i více lidí, pes musí být zvyklý pohybovat se ve vnitřních prostorách, na různé pachy, hluk, nekoordinované pohyby klienta nebo na kompenzační pomůcky. Dalšími požadavky pro canisterapeutického psa je dobrá psychická a fyzická kondice, vstřícná a nekonfliktní povaha a spolehlivost. A jako poslední skupinu požadavků řadíme skupinu sociální, kde jde především o odlehčení atmosféry či povzbuzení klienta. (Velemínský a kol., 2007, s. 68)

Předpokladem pro provádění terapie, je získání osvědčení canisterapeutického týmu, které vystavuje sdružení, organizace na základě úspěšného složení canisterapeutických zkoušek. V České republice existuje mnoho organizací a institucí, které se canisterapeutickým zkouškám věnují, avšak nemají jednotný průběh zkoušky a předpoklady pro získání certifikátu se liší. A proto si každá organizace určuje své podmínky na dobu výcviku a podmínky pro jeho splnění a získání osvědčení. Po projití výcviku, splnění všech požadavků organizace a úspěšném absolvování zkoušky dostanou tzv. certifikát nebo osvědčení o splnění canisterapeutických zkoušek.

Významnou organizací, která se mimo jiné také podílí na přípravě CT psů je nezisková organizace Helpes, která jako první organizace v ČR, dokázal splnit podmínky nejvyšších mezinárodních standardů v poskytování služeb tohoto druhu. Helpes pomáhá osobám s nejrůznějšími druhy handicapů na jejich cestě k integraci, soběstačnosti a samostatnosti prostřednictvím psů. Spolu s Klubem speciálního výcviku ČKS se podílí na testování budoucích CT týmů. Zkoušky probíhají s účastí lidí s handicapem a ve spolupráci s lékaři a CT terapeuty. Důležité je, aby majitel psa, již od štěněte, řádně socializoval a zvládal spolehlivě základní poslušnost. Smyslem zkoušky je zejména prověření vrozených povahových vlastností psa, ukázněnosti a ovladatelnosti psa, i prověření psovoda pro praktický výkon CT. Zkouška se skládá z poslušnosti (tým získává bodové hodnocení) a 13-ti speciálních cviků, které během zkoušky musí absolvovat. (URL 2)

Canisterapeutické služby poskytuje například také společnost Pomocné tlapy o.p.s., která vznikla roku 2001 a v současné době má přes 70 aktivních canisterapeutických týmů po celé republice. Pro absolvování canisterapeutických zkoušek musí psovod v den konání zkoušky dosáhnout věku nejméně 18 let, pes musí dosáhnout v den zkoušky minimálně 15 měsíců. Zkoušky, které pořádají Pomocné tlapy o.p.s., vycházejí z dlouholetých zkušeností

americké společnosti Delta Society a jsou doplněny o specificky české disciplíny. Cílem zkoušek je rozpoznat, zda je dané zvíře vhodné pro práci v terapii (musí také splňovat všechny základní předpoklady). Při zkoušce se nehodnotí, zda pes daný úkon, povel provede, ale hlavně se hodnotí, jak daný povel, úkon provede. Sleduje se, jak pes reaguje na svého pánička, jestli pracuje s radostí a s láskou. Zkouška je složena z 12-ti disciplín, které jsou následně bodovány, podle výkonu (viz. Příloha č.1). Rozlišují se tři typy certifikátů podle počtu dosažených bodů při zkoušce. (URL 3)

V canisterapii existují různé stupně kvalifikace. První stupeň kvalifikace se řadí canisasistent (dobrovolník), který může vykonávat společenskou činnost (AAA – aktivity za pomoci zvířat). Spolupracuje s pečovatelem, fyzioterapeutem, či členem rodiny klienta. Dále nemá právo znát osobní údaje klienta, jeho anamnézu a diagnózu, jakkoli s ním manipulovat. Druhým stupněm kvalifikace je canisasistent (profesionál). Jsem řadíme například fyzioterapeuty, zdravotní sestry, speciální pedagogy nebo sociální pracovníky, kteří absolvují canisterapeutické zkoušky. Výhodou je jejich znalost prostředí a klienta, mají právo s klientem manipulovat a je na jejich profesionálním úsudku, zda budou během terapie potřebovat pomoc jiné osoby. Třetí stupeň kvalifikace nazýváme canisterapeut. Jsou to lidé, kteří mají dlouhodobou praxi a splnili všechny podmínky tohoto stupně. Minimální vzdělání pro tuto kvalifikaci je 220 hodin teorie a 40 hodin praxe. Čtvrtým a posledním stupněm kvalifikace se řadí mentor. Tím se označuje canisasistent nebo canisterapeut s dlouhodobou praxí, který je ochoten zaučovat nováčky, kteří o canisterapii jeví zájem. (Müller a kol., 2014, s. 481)

3.5 Formy canisterapie

Canisterapii můžeme dělit podle různých kritérií, a to z hlediska počtu intervencí a místa konání (návštěvní, pobytový, rezidenční forma, canisterapeutické a kynologické akce), dle množství klientů, na které pes v jednu chvíli působí (skupinová nebo individuální forma).

- Individuální canisterapie – se účastní pouze jeden klient a je charakteristická na přímém fyzickém kontaktu klienta a psa. Výhodou této formy canisterapie je přizpůsobení programu a cílené zaměření na individuální potřeby klienta. Nevýhodou je časová náročnost při potřebě vyhovět více klientům.
- Skupinová canisterapie – Výhodou této terapie je, že dokáže uspokojit více klientů najednou, naopak je omezena v naplňování individuálních cílů a potřeb každého klienta, z důvodu různorodosti skupiny.

- Návštěvní program – jedná se o jednu z nejrozšířenějších forem canisterapie v ČR. Kontakt mezi klientem a psem probíhá v pravidelných intervalech (obvykle jednou týdně nebo jednou za čtrnáct dní). Nejčastěji tato forma probíhá v zařízeních sociálních služeb nebo školských zařízeních, častěji se začíná využívat v některých zdravotnických zařízeních (léčebny dlouhodobě nemocných).
- Pobytový program – cílem této formy canisterapie je možnost intenzivního kontaktu klienta se psem s odloučením od běžného prostředí. Může se jednat o jednorázový nebo pravidelný pobyt, který je často spojen s ozdravným nebo poznávacím programem.
- Rezidenční program – jedná se o cílený pobyt, který může být v zařízení nebo v rodině. Canisterapii aplikuje proškolený pracovník nebo člen rodiny, který se musí řídit podmínkami, které jsou určeny předávající organizací nebo canisterapeutem (jsou povinni zajistit výcvik osob, které budou se budou o psa starat a provádět výcvik). Pes je součástí zařízení (může, ale nemusí se stát majetkem daného jedince nebo zařízení)
- Jednorázové canisterapeutické a kynologické aktivity – jsou nejčastěji na školách a v ústavních zařízeních, je určena pro všechny věkové skupiny a může se jednat o jednorázové nebo opakované setkání. Cílem je, aby si klienti vybudovali pozitivní vztah ke psům.

(Velemínský a kol., 2007, s. 81–108)

3.6 Fáze canisterapie

Canisterapie by se měla skládat z určitých částí, které by měly mít určité pedagogické, rehabilitační a metodologické zásady. Aktivity, které během terapie proběhnou by měly mít logickou návaznost.

Müller a kol. (2014, s. 486-487) rozdělují terapii na tři části, které na sebe pozvolna navazují. První neboli úvodní část, je důležitá pro vyvolání pocitu bezpečí a důvěry klienta. V této části dochází k seznámení a přivítání mezi klientem, psem a psovodem. V druhé neboli relaxační části, jinak také nazývané část prožitková. Zde jde o silný emocionální prožitek klienta, přímý kontakt mezi klientem a psem. Dochází k uvolnění celého těla a zaměření na rozvoj určité činnosti (např. rozvoj jemné či hrubé motoriky, komunikace a jiných

dovedností). Poslední závěrečná část je důležitá pro uklidnění a zhodnocení setkání. Klient může se souhlasem psůvoda odměnit psa pamlskem, či granulemi.

Z dlouhodobého hlediska můžeme canisterapii rozdělit do tří období:

1. explorační fáze – období mapování klienta, vzájemné seznámení, sestavení individuálního plánu, (délka fáze by měla být cca 2-3 setkání)
2. konsolidační – naplňování individuálního plánu, jednotlivé terapeutické aktivity směřující k naplnění potřeb, cílů a očekávání
3. ukončovací – období vyhodnocování spolupráce, postupná příprava na ukončení terapie (délka fáze by měla být cca 2-3 setkání)

(Stančíková a Šabatová, 2012, s. 9)

3.7 Metody canisterapie

Canisterapie může být poskytována metodami, a to, jak bude terapie s klientem nebo klienty naplňována. Cílem terapie je něčemu je naučit, přirozeně rozvíjet, pomoci zlepšit klientův stav či pozitivně ovlivnit. Rozlišujeme čtyři metody, které jsou naplňovány za asistence zvířat.

Animal Assisted Activities (AAA-aktivity za asistence zvířat)

Jde hlavně o přirozený kontakt člověka a zvířete, který poskytuje příležitost jak pro výchovný, tak motivační, ale také odpočinkový či terapeutický prospěch, který je zaměřený na zvýšení kvality života a na přirozený rozvoj sociálních dovedností klienta. (Müller a kol., 2014, s 478)

Obvykle bývá tato metoda využívána ve školských zařízeních a v sociálních zařízeních návštěvní formou. Cílem metody je podpořit zlepšování komunikace, mobility a motivace a odstranit úzkost, stres a uzavřenost vůči okolí. Mezi techniky, které jsou pro tuto metodu charakteristické jsou hlazení zvířete a péče o něj, procvičování komunikace a paměti. (Velemínský a kol., 2007, s. 33)

Anima Assisted Therapy (AAT – terapie za asistence zvířat)

Cílený kontakt člověka a zvířete, zaměřený na zlepšení fyzického nebo psychického stavu klienta. Terapie by měla být poskytována pouze kvalifikovanou osobou, která má potřebné odborné znalosti. Cílem může být posílení žádoucího chování, utlumení nežádoucího

chování, nácvik nových dovedností a jiné. Mezi techniky, které jsou při této metodě využívány patří například hry pro rozvoj motoriky a sociálních dovedností, polohování, hlazení psa, zlepšení paměti a komunikace. (Müller a kol., 2014, s. 478-479)

Animal Assisted Education (AAE – vzdělávání za asistence zvířat)

Přirozený nebo cílený kontakt člověka a zvířete, který se zaměřuje na rozšíření nebo zlepšení výchovy, vzdělávání a sociálních dovedností klienta. Je zde důležitá spolupráce mezi terapeutem a pedagogickým pracovníkem. Nejčastěji se metoda využívá u žáků se specifickými poruchami učení, komunikace nebo chování. (Müller a kol., 2014, s. 479)

Animal Assisted Crisis Response (AACR – krizová intervence za asistence zvířat)

Přirozený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického i fyzického stavu klienta. Tato metoda vyžaduje terapeuta, který má výbornou znalost psychologie a je plně proškolený v rámci IZS, ale také jeho zvíře musí být odolné vůči stresu. (Müller a kol., 2014, s. 479)

3.8 Canisterapie při práci se seniory

V současnosti je canisterapie u seniorů nejčastěji používána především v domovech pro seniory, denních stacionářích nebo v nemocnici, jako jsou léčebny dlouhodobě nemocných či oddělení následné péče. (Bicková, 2020, s. 93)

Terapie je soubor opatření, jejíž cílem je příznivé ovlivnění stavu klienta. Důležitým poznatkem pro canisterapii v geriatrických zařízeních je, že nejspolehlivějším a velmi často jediným přítelem člověka, který se cítí osamělý, je zvíře. (Velemínský a kol., 2007, s. 135)

Na canisterapii lze nahlížet jako na jednu z aktivizačních metod, která může značně pomoci při práci se seniory, a to jak ve formě individuální, tak skupinové. Terapie hlavně využívá pozitivní interakce mezi klientem, zde hovoříme o interakci mezi seniorem a psem. Interakce vyžaduje řadu vlastností a teoretických a odborných dovedností, jako trpělivost, komunikační schopnosti, empatii, toleranci. Důležitou roli zde hraje osoba, která canisterapii u seniora praktikuje. Tato osoba by měla mít dostatek informací o vhodných aktivizačních metodách, o tom, jak komunikovat se seniory, orientovat se v diagnózách, které souvisí se seniorským věkem apod. (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 18, 32)

Dále také Velemínský a kol. (2007, s. 137-138) popisuje konkrétní oblasti, které jsou canisterapií ovlivňovány. Mezi tyto oblasti se řadí:

- Vzájemná interakce

Interakce se rozděluje na interakci mezi klientem a psem a na interakci mezi obyvateli domova. U interakce mezi klientem a psem je velmi důležité navázání dobrého vztahu s klientem. U interakce mezi obyvateli domova je pes prostředníkem, pomocí kterého dochází ke sblížení ve skupině.

- Stimulace k aktivitě seniorů

Jedná se o nenásilnou formu terapie, která dokáže probudit zájem klienta chodit na procházky, kdy vodí psa na vodítku, hraje si s ním, dávají psovi povely či psa odměňují.

- Emoce a chování klienta

Canisterapie se snaží pozitivně ovlivňovat klienta. Přicházejí do kontaktu se psem, který je energický a předá jim svoji část energie a radosti ze života, tím, že projevuje svoje city a lásku.

- Jemná motorika

Cílem terapie je také procvičení hybnosti, obratnosti a úchop ruky, a to pomocí polohování, hmatové stimulace (hlazení a dotýkání se zvířete) a procvičování úchopu pomocí různých předmětů (míček, předměty k aportování, nasazování obojku apod.).

- Sebevědomí

Klient může během canisterapie získat pocit sebejistoty. Příkladem může být zapamatování si nových poznatků nebo dokázání si, že se naučil ovládat psa.

Podle Stančíkové a Šabatové (2012, s. 37) canisterapie zlepšuje komunikační prostředí mezi seniory, eliminuje emoční nálady, přispívá k začleňování seniora do společnosti, zmírňuje pocit osamění, aktivizuje seniora, dále může přítomnost psa motivovat k tréninku kognitivních funkcí či k vzdělávání.

SENIOR A PES

Pes je pro člověka důležitý, obzvláště pro seniory, kteří často trpí pocitem osamocení, či nepochopení. Vnímají, že je společnost odsouvá do pozadí, že o ně nikdo nestojí, nikdo je nepotřebuje a že jsou jen na obtíž. Proto může pes hodně pomoci. Zvíře člověku nabízí pocit vzájemného respektu a potřebnosti, přátelství nebo i lásku. Pes je závislý na člověku, a tak je potřeba se o něj starat. Vyplní samotu seniora svojí pozorností a zvědavostí, zaměstná ho

svými potřebami, hraním a procházkou po venku. Pes poskytuje pocit bezpečí, protože má citlivé smysly, takže slyší jakýkoliv zvuk či změnu. (Galajdová, 2011, s. 50)

CÍLE CANISTERAPIE SE SENIORY

Canisterapie se jako metoda v praxi pomáhajících profesí řídí individuálními potřebami a přáními klientů, přičemž každá cílová skupina má své specifické potřeby a vyžaduje odlišný přístup. Je vhodné s klientem uzavřít spolupráci ústně či písemně, která bude obsahovat cíle, kterých chce klient prostřednictvím canisterapie dosáhnout. Cíle by neměly vycházet jen z očekávání a přání klienta, ale měly by být v souladu s tím, co může canisterapeut klientovi nabídnout. (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 18)

Podle Velemínského (2007, s.137) se mezi cíle canisterapie řadí:

- zvýšení kvality života
- zlepšení jemné motoriky
- ovlivnění zdravotního stavu
- zvýšení sebevědomí
- zbavení pocitu osamělosti
- zlepšení adaptace na prostředí

Podle Lesera (2012, s. 42–43) může být cílem canisterapie v domovech pro seniory smysluplné trávení volného času a zlepšení kvality života klientů. Při terapii dochází ke zvýšení klientova sebevědomí, zmírnění stresu a zlepšení adaptability klientů. Pes může být nápomocen k trénování paměti a pozornosti nebo k podpoře či udržení kognitivních (poznávacích) a motorických funkcí.

Müller a kol. (2011, s. 487) popisují oblasti, které se pomocí canisterapie rozvíjí, následovně:

- podporují verbální a nonverbální komunikaci,
- dopomáhá k dobré fyzické kondici, motivuje k pohybu,
- rozvíjí jemnou a hrubou motoriku,
- podporuje soběstačnost a samostatnost,
- udržuje psychickou kondici,

- rozvíjí orientaci v prostoru a čase.

Velemínský a kol. (2007, s. 80-81) popisuje stěžejní cíle stanovené u seniorů následovně:

- Pohyblivost – motivace k pohybu, trénování jemné a hrubé motoriky, spontánní cílený pohyb, sebeobsluha (hygiena, stravování, oblékání), koordinace pohybu a manipulace s kompenzačními pomůckami.
- Psychická podpora – prevence nebo snížení deprese, podpora při odloučení od rodiny, emoční jistota, zvýšení pocitu bezpečí a jistoty, podpora sebevědomí, sebedůvěry, umožnění prožitku být někomu nápomocný, kontakt s běžným světem, přijmout stáří a všechny jeho aspekty.
- Sociabilita a sociální dovednosti – vytržení z izolace, navázání mezilidského vztahu, pozitivní vztah k sobě samému, pocit sociální jistoty.
- Kognitivní (poznávací) oblast – bdělost, trénink smyslů, pozornosti, paměti, myšlení, orientace v čase a okolí, soustředění, stimulace vnímání.
- Vztah ke zvířatům, psům – možnost projevit vřelý vztah ke zvířatům a přírodě, umožnění kontaktu se zvířetem, psem.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

V bakalářské práci se budu zaměřovat na přínos canisterapie u seniorů v domově pro seniory. Canisterapie je jednou z metod rehabilitace, která slouží k podpoře zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá interakce mezi člověkem a psem.

Terapie obecně je souborem opatření, které slouží k příznivému ovlivnění stavu klienta. Základem pro zooterapie v geriatrických zařízeních se stal poznatek, že nejspolehlivějším a často jediným přítelem člověka v osamění a v nemoci je pes. (Velemínský a kol., 2007, str. 60)

Dále tvrdí, že cílem canisterapie u seniorů zvýšení kvality života je, zmírnění stresu, zbavení pocitu osamělosti, ovlivnění zdravotního stavu klientů, zlepšení adaptace, zlepšení jemné motoriky nebo zvýšení sebevědomí. A také přispívá k trénování kognitivních funkcí – paměti, vizuální percepce, pozornosti.

Důvodem, proč jsem si vybrala toto téma, abych přiblížila canisterapii jako metodu, která se snaží podpořit zdraví seniorů a také, abych shrnula hlavní oblasti, kterým tato terapie pomáhá.

4.1 Kvalitativní výzkum

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní výzkum. Rozlišujeme dva typy pedagogického výzkumu, a to podle toho jakým směrem jsou orientovány. Kvantitativně orientovaný výzkum vychází z pozitivismu (existence jedné objektivní reality, která není vázána na našich postojích, citech, názorech), naopak kvalitativně orientovaný výzkum vychází z fenomenologie, který se zaměřuje na subjektivní aspekty lidského chování. (Chráška, 2016, s. 29)

Podle Švaříčka a Šedové (2014, s. 13) by se zjednodušeně dalo říct, že kvantitativní výzkum využívá jako nástroj dotazník, oproti tomu kvalitativní výzkum je realizován formou rozhovorů. Hlubkový či polostrukturovaný rozhovor bývá veden se záměrem získat komplexní a detailní informace o zkoumaném jevu.

Cíl kvalitativního výzkumu je obvykle spojován s porozuměním chování lidí a popsání fenoménů v přirozeném prostředí. (Hendl, 2016, s. 48)

4.2 Cíle výzkumu

Je důležité si před realizací kvalitativního výzkumu uvědomit, zda jsou výzkumné cíle dostatečně důležité na to, aby se výzkumníkovi vyplatilo výzkum realizovat. Dále také hovoří o tom, že výzkumné cíle nejsou univerzální a že se vždy vztahují ke specifické skupině osob. (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 62)

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, jaký má canisterapie přínos u seniorů v domovech pro seniory.

Dílčí cíle:

- Zjistit vliv canisterapie na psychiku, fyzickou a sociální dovednost u klientů v DS Okružní v Brně.
- Zjistit, jak jsou obeznámeni, popřípadě jaké mají zkušenosti s canisterapií.
- Zjistí způsob využívání canisterapie v Domově pro seniory Okružní v Brně.

4.3 Výzkumné otázky

„Výzkumné otázky tvoří jádro každého výzkumného projektu. Plní dvě základní funkce: pomáhají zaostřit výzkum tak, aby poskytl výsledky v souladu se stanovenými cíli, a ukazují cestu, jak výzkum vést. Výzkumné otázky musí být v souladu se stanovenými cíli i výzkumným problémem.“ (Švaříček a Šed'ová, 2014 s. 69)

- Jaký přínos u seniorů má canisterapie v domovech pro seniory?
- Jaký vliv má canisterapie na psychiku, fyzickou a sociální dovednost u klientů v DS Okružní v Brně?
- Jaké zkušenosti mají klienti DS Okružní v Brně s canisterapií?
- Jaký způsob canisterapie je v DS využíván?
- Jak senioři canisterapii vnímají a jak ji hodnotí?

4.4 Výzkumný soubor

Při výběru výzkumného souboru u kvalitativního výzkumu není cílem, aby reprezentoval určitou populaci, ale určitý problém. Výběr případů se odvozuje od toho, jak je definován náš výzkumný problém a naše výzkumné otázky. (Švaříček a Šed'ová, 2014, s. 72-73)

Jako cílovou skupinu byly pro tento výzkum vybráni klienti Domova pro seniory Okružní v Brně. Důvodem, proč jsem vybrala konkrétní domov byl, že jsem zde absolvovala odbornou praxi a měla možnost se seznámit s průběhem této terapie, i s terapeutkou a s klienty tohoto domova. Respondenty výzkumu jsou 4 klienti domova pro seniory Okružní, kteří využívají pravidelně canisterapii, která je zde nabízena.

Domov pro seniory Okružní je určen pro seniory, kteří mají sníženou soběstačnost, vyžadující pravidelnou péči a pomoc, kterou nelze zajistit terénní službou nebo rodinou. Domov poskytuje seniorům různé služby a pomoc, jako je například pomoc při osobní hygieně, pomoc při zvládání běžných úkonů (oblékání, přesouvání, vstávání z vozíku nebo postele), aktivizační činnosti (zájmové a volnočasové aktivity pomáhající při upevňování a nácviku motorických, sociálních a psychických schopností), dále domov nabízí odbornou ošetrovatelskou péči (zajištění a podávání léků, vyšetření glykémie, ošetření poranění, a další), napomáhá při zprostředkování společenského kontaktu, rehabilitační péči nebo sociálně terapeutické činnosti. Canisterapie je zde nabízena individuální formou, která je vždy zaměřena na jednoho klienta a na jeho potřeby. Více užívanou formou canisterapie v tomto domově je forma skupinová, u které je velmi důležité, aby byl kontakt se psem u všech klientů co nejvíce rovnoměrný.

Kritéria při výběru výzkumného vzorku jsou:

- klient Domova pro seniory Okružní v Brně
- pravidelný návštěvník skupinové canisterapie

Tabulka 2: Struktura výzkumného vzorku

	Pohlaví	Věk	Délka pobytu v DS
Respondent A	žena	89 let	4,5 roku
Respondent B	žena	82 let	5 let
Respondent C	muž	88 let	20 let
Respondent D	žena	92 let	6 let

RESPONDENT A

První respondentka se narodila v roce 1933 a v domově pro seniory žije 4,5 roku. Má dvě děti, syna a dceru. Během života paní podstoupila několik operací, občas se musí natáhnout a uvolnit záda, aby jí nebolela. Paní bydlela celý život v Brně na Lesné, kde to velice milovala. Nejvíce ji baví čas strávený s rodinou, zvířátka všeho druhu a luštění křížovek. Dříve se starala o pejsky, ke kterým měla velice kladný vztah, ráda s nimi chodila na procházky do přírody a do lesa.

RESPONDENT B

Druhá respondentka se narodila v roce 1940 a do domova pro seniory přišla před 5 lety. Během života se u ní objevili problémy se zády a koleny. Podstoupila operace páteře. Dříve bydlela v centru Brna v bytě. Dříve pracovala jako učitelka na zdravotní škole. Nejvíce jí baví ruční práce, výtvarné činnosti, které jsou v rámci Klubu v domově nabízeny. S manželem měli psa, poté když bydlela u syna, tak měli tři vlčáky. S pejsky měla kladný vztah, ráda se s nimi mazlila a rozmazlovala je.

RESPONDENT C

Třetím respondentem je muž, který se narodil v roce 1934 a v domově pro seniory žije 20 let. V minulosti byl zaměstnán jako slaboproudař a dodnes ho baví práce na počítači či tabletu. Věnoval se fotografování, které bylo také jeho koníčkem. Je také velmi zapálený do práce se psy a canisterapii, kterou se chtěl v minulosti zabývat a o kterou měl velký zájem. Rád vypráví o pejscích, jejich výchově a výcviku. Jeho táta byl myslivec, proto měli psy, s kterými měl kladný vztah.

RESPONDENT D

Čtvrtým a posledním respondentem je žena, která se narodila v roce 1930 a do domova pro seniory přišla před 6 roky. Většinu času bydlela v Brně, v mládí bydlela s rodiči na venkově, kde chovali králíky a měli zde psy a kočky. Ke zvířatům má kladný a přátelský vztah. Nejvíce paní baví psy a činnosti v Klubu, který je v domově nabízen a který velmi ráda navštěvuje.

4.5 Metoda sběru dat

Pro svůj výzkum budu používat tři různé typy dat: data, která získám z rozhovorů se seniory, dále data z dokumentů a nakonec data, která získám při pozorování. Otázky byly předem připravené, jejich pořadí nebylo pevně dané, otázky byly otevřené, aby klienti měli volnost při vyjadřování. Během pozorování byly zjištěny potřebné informace a poznatky o průběhu canisterapie.

Nejvíce používanou technikou, kterou se budu zabývat je polostrukturovaný rozhovor. Dle Průchy, Walterové a Mareše (2001, s. 204) je „rozhovor výzkumný prostředek při dotazování, spočívající v přímé ústní komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem“. Rozhovor může být strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný.

Polostrukturovaný rozhovor (částečně řízený, rozhovor pomocí návodu aj.) se vyznačuje tím, že má tazatel předem přichystaný soubor otázek/témat, které pokládá dotazovaným osobám. Nemusí se striktně dodržet jejich pořadí, ale je důležité, aby byly řečeny všechny. Tazateli je umožněno položit doplňující otázky. (Reichel, 2009, s. 111-112)

Podle Hendla (2016, s. 168) představuje polostrukturovaný rozhovor střední cestu. Je charakteristický určitou osnovou, definovaným účelem a celý proces získávání informací je velmi pružný.

Průběh polostrukturovaných rozhovorů probíhal bez větších problémů. Rozhovory byly prováděny v DS těsně po návštěvě canisterapie, aby měli klienti čerstvé dojmy a pocity z kontaktu se psem. Respondenti vybírali místo, kde se bude rozhovor uskutečňovat. Cílem bylo, aby se klienti cítili co nejvíce pohodlně a příjemně. Před začátkem rozhovoru jsme si povídali, aby opadla vzájemná nervozita a uvolnila se atmosféra. Klienti byly informováni, že rozhovor bude probíhat anonymně, jména klientů nejsou uvedena v přepisu rozhovorů, ani v bakalářské práci. Jednotlivé rozhovory byly zaznamenávány na diktafon, se souhlasem každého klienta, průměrná délka rozhovoru byla asi 20 minut. V úvodu rozhovoru jsem se představila, pověděla jsem jaký obor studuji a představila svůj výzkum a jeho hlavní cíl. Respondentům byla během rozhovoru ponechána volnost při vyjadřování svých pocitů, dojmů a názorů.

4.6 Technika zpracování dat

Pro získání důležitých informací z rozhovoru využiji audiozáznam, který dále převedu do textové podoby a poté využiji metodu otevřeného kódování.

Podle Švaříčka a Šedřové (2014, s. 211) „kódování *obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje.*“

Během zpracovávání výzkumu jsem postupovala následovně:

- převedení audiozáznamu do textové podoby
- kódování
- kategorizace
- nalézání vztahů mezi kategoriemi
- interpretace výsledků řešení

Pomocí této metody jsem chtěla zjistit jaký přínos má canisterapie u klientů v domově pro seniory a odpovědět na otázku, jaký je přínos canisterapie v domovech pro seniory.

5 ANALÝZA DAT A KÓDOVÁNÍ

Tato podkapitola se bude zaměřovat na samotnou analýzu dat. Prvně jsem u jednotlivých rozhovorů začala s otevřeným kódováním, kde jsem barevně zvýraznila úryvky výpovědi respondentů. Poté jsem jednotlivé kódy seskupila do kategorií podle vzájemné souvislosti, které jsem následně popsala.

5.1 Kategorie kódů

Tabulka 3: Kategorie kódů

Název kategorie	Kódy
Pes nejlepší přítel člověka.	Kontakt se psem, pochvala, přátelství, obdiv, intuice, výcvik, výchova, malý pes, velký pes, zvědavost, psí život, zvířata, zkušenost, znalost, láska.
Návod, jak se v domově nenudit ...	Volný čas, rodina, odpočinek, každodenní činnost, bydlení, interval, zaměstnání, sport, Klub, ruční práce, elektronika, zájmová aktivita, příroda, zábava, zájem.
Vždy věř svému pocitu.	Radost, uspokojení, starost, meditace, myšlenky na smrt, vcítění, nezájem, nadšení, vděčnost, vzpomínka, nerozhodnost.
Zdraví, to je to oč tu běží.	Zdravotní stav, imobilita, zdravotní problémy, změna, pomoc druhým, zlepšení nálady, zlepšení psychického stavu, komunikace, paměť, duševní pohodlí, pozitivní přínos, stáří, nemoc, pomoc, rozvoj, péče, pozitivní názor, odvedení pozornosti.

5.1.1 Pes nejlepší přítel člověka.

Tato kategorie pojednává o tom, jaký vztah má člověka a pes. Všichni respondenti, při zmínce o zvířatech, psech měli

Všichni respondenti při rozhovoru zmínili, že měli zvíře nebo zvířata. Respondent č. 3 uvedl: „*Ano měli jsme, protože můj táta byl lidový myslivec, se tomu tehdy tak říkalo, tak jsme měli hoňáky a jezevce.*“. Respondentka č. 2 řekla: „*Ano měli jsme psa. Toho jsem měla s manželem a teďka jsem bydlela u syna, tak tam jsme měli tři vlčáky.*“. Respondentka č. 4 uvedla: „*Pejska a pak ty domácí zvířata*“ a respondentka č. 1 uvedla: „*Napřed jsme měli vždycky psy, když jsme bydleli všichni dohromady. A když jsem bydlela sama měla jsem maltézáka. Tu bílou, chlupatou a když už potom odešla, tak děti mi donesly dalšího pejska.*“. S pojmem canisterapie se někteří setkali až v domově pro seniory. Respondentka č. 1 vypověděla: „*Ne. Vůbec jsem nevěděla, co to je. Až tady v domově.*“. Mezi respondenty byly i klienti, kteří se o canisterapii zajímají a znali ji i dříve. Respondentka č. 2 uvedla: „*Určitě. Já jsem totiž učitelka a na zdravotnické škole, takže.*“. Respondent č.3 se o canisterapii zajímal již dříve a vypověděl: „*Já jsem měl o to sám takový zájem, když třeba na cvičáku jsem měl známý.*“. Lidé, co mají rádi psy, mají také kladný a přátelský vztah, respondentka č. 1 uvedla: „*On je přítulný a všechny nás jakoby zná. Když přijdeme, tak on nás všechny očuchne a řekne aha to seš ty, tebe já znám, ty sem patříš.*“. Respondentka č.2 řekla: „*Já ho znám, protože chodím nakupovat za Monikou nebo když jdu do jídelny, tak je má u sebe, když je má tady. Tak oni už hnedka přiběhnou k té přepážce a už mě znají.*“. Respondenti vnímají přítomnost psa, jako změnu, stačí si psa pohladit a hned se cítí uvolněnější, poklidnější. „*Odpoledne, když je tady Maxík, tak podle nálady, protože mám ty záda špatný, klouby, už to není ono, aji si ho vezmu třeba, když se jdu posadit.*“ uvedl respondent č. 3. Respondentka č. 2 uvedla: „*My jsme rádi, že teda jako, když někdo má rád zvířátka, tak prostě tady déle s nimi může pobýt, než když jdeme po chodbě a on mi leze do kapsy.*“. Náзор na canisterapii byl u všech respondentů kladný, nejvíce se respondentům na canisterapii líbil pes a práce s ním, jako příklad může být odpověď respondentky č.1: „*Samozřejmě ten pes, je to úžasný pes. A ty všechny jeho návyky, který se jistě musel dlouho učit, jsou úžasný. Umí hromadu povelů.*“.

5.1.2 Návod, jak se v domově nenudit ...

Druhá kategorie se zaměřuje na činnosti a zájmy, které senioři v domově využívají. Často se říká, že senioři se v domově pro seniory nudí nebo nemají zájem nebo se jim nechce nic dělat. Respondentka č. 1 uvedla: „*Někteří lidé nemají zájem, už jsou takoví apatičtí a už se*

jim nechce nějak někam chodit.“. V domově je nabízena různorodá činnost. Nejvíce je zde navštěvován Klub, kde si senioři posedí, popovídají si mezi sebou a dozví se novinky ve světě. Jak řekla respondentka č. 1: „My vždycky v deset hodin máme Klub a tam se dozvídáme všechno možný. Mám tam ty zprávy a pak se nám tam promítá a vypráví o všem možném, co se kde děje.“. V rámci nabízených činností, je zde i dílna, kde klienti vyrábí různé výrobky, které taky prodávají na jarmarku. Respondentka č. 2 uvedla: „Tak mě baví ty ruční práce, ovšem ne pletení a háčkování a šití. Mě baví takové ty výrobky, výtvarné činnosti...Když jsem v dílně. My tady máme na to dílnu, teď děláme ovečky a zajíce na Velikonoce.“. Pro seniory je taky důležitý kontakt s rodinou, která v rámci návštěvních hodin seniory navštěvují. Jak respondentka č. 1 uvedla: „Samozřejmě rodinu mám syna a dceru, oba mají vnuka a vnučku a zase pravnuka a pravnučku. Takže když se sejdeme, je to krásný. Teď přijdou na Velikonoce, musí prababičku vymrskat.“ V domově je čas využíván různorodě, některé baví zalézt si do pokoje s knížkou, křížovkou či odpočívat u televize. Jak vypověděla respondentka č. 1: „Jinak teda jsem maniak, droga jsou pro mě křížovky...No a potom si lehnu, protože mám křivý záda, tak křížovky a četba nějaká knížka.“. Někteří navštěvují všechny zájmové aktivity, které jsou v domově nabízeny. „Já chodím na všechno. Když se tak řekne. Mě zajímá všechno. Jestli je to v Klubu nebo tady s těma pejskama.“, uvedla respondentka č. 4.

5.1.3 Vždy věř svému pocitu.

Třetí kategorie se zaměřuje na vnímání a pocity seniorů v domově pro seniory. Bývá předsudek, že senioři chodí do domova dožít nebo, že senioři se cítí samy, nikoho nemají, ale tak to podle mého názoru není. Seniorům jsou nabízeny aktivity, chodí zde kadeřník, pedikérka, mají zde kavárnu, kde se mohou senioři scházet, povídat si. Nabízené činnosti dokáží vytrhnout seniora z každodenní rutiny, jak vypovídá respondentka č. 2: „No mám radost, protože trouchu zpestří ten náš pobyt tady, můj den, režim dne.“ Nejvíce nadšení přináší seniorům canisterapie, jak uvedla respondentka č. 1: „Je to vytržení ze stereotypu, hezká chvílka, zabavíme se, zasmějeme se...Vždycky se ptáme, jestli to bude...Vzpomínám na to ráda, moc ráda. Večer si ještě kolikrát vzpomenu, kolikrát mě olíznul.“. Respondentka č. 4 uvedla: „Já si připadám taková, jaká si šťastnější. Jsem přišla a už si říkám, že za týden půjdu zase.“. Respondentka č. 2 řekla: „Je to radost, prostě taková lepší pocit.“. Z rozhovorů vyplývá, že se cítí lépe, veseleji, radostně, když mají možnost navštěvovat canisterapii a jiné aktivity nabízené v domově. Jakákoliv činnost nebo aktivita dokáže seniora vytrhnout ze stereotypu, cítí se být zaměstnaný, má lepší náladu a nemusí být sám v pokoji.

5.1.4 Zdraví, to je to oč tu běží.

Tato kategorie se zabývá zdravím a zlepšením zdravotního stavu pomocí canisterapie. Často si spojujeme seniory v domovech s nesoběstačností, se závislostí na druhé osobě, ale ne vždy je to tak. V domově je nabízena seniorům pomoc i péče, jak uvádí respondentka č. 1: *„Udělají všechno, co potřebuji, nic nemusím. Navaří, uklidí, vyperou, postarají se o nás.“*. Respondentka č. 2 vypověděla: *„Je to tady bezvadný, máte tady uklízečku, ona dennodenně vytírá čili nám tady nelítají prachy.“*. Canisterapie pomáhá v mnoha oblastech. Podle respondentů nejlépe pomáhá v oblasti psychické. Respondentka č. 1 řekla: *„A je to úžasná pomoc. Říkám na psychiku těch nemocných lidí, protože někdo nemá ani rodinu a někomu sem ani nikdo nechodí na návštěvu...Ale když přileze, tak ona ožije a popovídá si sním.“*, respondent č. 3 uvedl: *„No, ale psychicky je to prostě neuvěřitelné.“*. Z výpovědí, jde odvodit, že jen přítomnost a povídání se psem dokáže klienta povzbudit a rozradostnit. Jestli dokáže terapie pomoci ve fyzické oblasti, jako je zmírnění bolestí či křečí respondenti odpovídali spíše ne, jen že přítomnost psa dokáže klientovi na chvíli na bolesti zapomenout. Respondentka č. 4 uvedla: *„Ne že by mě bolesti přestali, ale já se cítím tak jako duševně.“* A respondentka č. 2 řekla: *„No, na chvíli se od nich, se na to zapomene...Bolí nás kolena, nás ramena a já jsem po operaci dvakrát páteře. Takže ono to odvede pozornost.“*. Další oblastí, kdy by terapie mohla pomoci je paměť. Senioři začínají více zapomínat, trpí Alzheimerovou nemocí a potřebují paměť procvičovat. Jak uvedla respondentka č.2: *„No tak určitě, protože jestli ten člověk je schopen se soustředit na to zvíře a na to, co se sním dělá, tak teďka jak jste viděla, už si někdo vzpomněl, že už to bylo minule. To už je taky část toho zapamatování.“* Co se týká sociální oblasti a komunikace s ostatními, respondentka číslo 2 vypověděla: *„Určitě, to jste viděla, že třeba, jak někdo něco pronesl, ten druhý už to opravoval. No prostě je tam komunikace jinačí“*.

5.2 Pozorování skupinové canisterapie

Výzkum byl po předchozí domluvě s ředitelkou Domova pro seniory Okružní, canisterapeutkou prováděn s klienty, kteří jsou návštěvníci skupinové canisterapie. Klienti jsou předem informováni, v kolik hodin a v jaký den bude canisterapie probíhat. Před terapií se pracovnice domova klientů ptají, zda na canisterapii půjdou. Pokud se někdo necítí dobře nebo nechce na terapii jít, tak nejde. Jedná se o dobrovolnou činnost. Co jsem během dvou návštěv a rozhovoru s terapeutkou vypožadovala, tak z velké části na terapii dochází stejní klienti. Občas se někdo omluví, protože mu není dobře, je unavený nebo má rodinnou návštěvu.

Výzkum se skládá s rozhovory klientů a pozorování během dvou sezení canisterapie. V průběhu sezení jsem zaznamenávala její průběh, chování klientů, činnosti, které se využívají pro zlepšení bio-psycho-sociální oblasti klientů.

První skupinové canisterapie, kterou jsem pozorovalo, se zúčastnilo 10 klientů domova pro seniory (8 žen, 2 muži), canisterapeutka a pes Keny. Před samotným začátkem terapie klienti postupně přicházeli do tělocvičny, kde se terapie uskutečňovala. Posedali si na židle, které byly rozestavěny do kruhu. Klientům, kteří mají problém s chůzí, či jakékoliv zdravotní problémy a nezvládají sami se na canisterapii dostavit, pomáhají pracovnice DS. Než začala canisterapie klienti byly velice natěšení, atmosféra byla uvolněná. Jakmile přišla canisterapeutka se psem, vyzařovala z klientů radost. Klienti s sebou nosili své vlastní piškoty a pamlsky pro psa, ale paní canisterapeutka všechny obešla a převzala si je, protože pes by nebyl schopen se 100 % soustředit. Na začátku se pes s každým přivítal, klienti si s ním povídali, pohladili ho. První aktivitou, kterou se začínalo, byla rozcvička. Canisterapeutka měla nachystané barevné papírky a kbelík, kde byly předměty různých barev (každý předmět měl stejnou barvu jako papír). Klient si vybral barevný papírek a poté v kbelíku našel předmět stejné barvy. Uprostřed kruhu byl položený jiný kbelík a cílem klientů bylo předmět hodit do kbelíku. Pokud se klientovi nepodařilo předmět hodit, pes předmět vzal do tlamy a donesl ho do kbelíku. Jako odměnu dostal malý pamlssek. Canisterapeutka takhle obešla celý kruh a každý se zúčastnil. Klienti, kteří se nebáli, dávali sami psovi pamlssek. Cílem bylo procvičení jemné a hrubé motoriky. Další aktivitou byly přesmyčky povelů pro psa. Každý klient si vybral papír, na kterém byl napsaný povel s přeházenými písmeny. Po rozluštění dal klient psovi povel, který pes splnil. Příkladem je podej, obejdi, lehni, šťekej, úklon a další ... Během činnosti klienti spolu spolupracovali, pokud někdo nevěděl ostatní mu pomohli. Poslední aktivitou, která se ten den udála, byla

přirovnání. U této aktivity pes ležel a canisterapeutka dávala různá přirovnání, které se týkala psa. Občas pes došel ke klientovi a klient si psa pohladil. Cílem bylo procvičování paměti. Během celé canisterapie byla uvolněná atmosféra, na klientech byla vidět radost z blízkosti psa. Při aktivitách klienti spolupracovali, vykládali různé zážitky, které za svůj život. Po ukončení terapie postupně všichni odcházeli. Někteří ještě zůstávali a povídali si.

Druhé skupinové canisterapie, které bylo další týden se zúčastnilo 8 seniorů (5 žen, 3 muži). Vše probíhalo jako minulý týden. Klienti postupně přicházeli a povídali si mezi sebou o zahradě, stromech, dokud nepřišla canisterapeutka se psem. Jakmile pes přišel, každého očuchal a nechal se pohladit. Začínalo se rozcvíčkou s barvami a předměty. Poté byla aktivita na procvičování paměti, kde měla terapeutka připravené zajímavosti o zvířatech a úkolem klientů bylo poznat, zda je to pravda či nepravda. Během aktivity přidávali klienti své zkušenosti, spolupracovali spolu a společně došli k výsledku. Pes chodil ke klientům a nechal se pohladit. Poté následovala aktivita s kartičkami. Na kartičkách byl nakreslený povel a cílem bylo určit, co je to za povel. Po určení povelu, klient dal psovi povel a poté i pamlsek. Canisterapeutka obešla každého, aby si vybral kartičku a určil povel. Po celou dobu panovala uvolněná atmosféra, bylo znát, že všichni sem chodí velmi rádi.

6 INTERPRETACE DAT

Tato kapitola se zabývá interpretací dat, zde budu odpovídat na čtyři dílčí výzkumné otázky (DVO), pomocí které jsem se snažila zjistit, jaký má canisterapie přínos v domovech pro seniory.

DVO: Jaký vliv má canisterapie na psychiku, fyzickou a sociální dovednost u klientů v DS okružní v Brně?

K zodpovězení této otázky, jsem využila poznatky z rozhovorů s klienty a zúčastněného pozorování dvou sezení canisterapie. Klienti se shodli, že největší vliv má canisterapie na oblast psychickou, jak při změně prostředí, kdy senioři musí opustit svůj domov, tak i v průběhu pobytu v domově pro seniory. Při pozorování bylo vidět, že jsou rádi, že zde jsou, smáli se, rádi se do činností zapojovali, cítili se uvolněně. Ve fyzické oblasti se respondenti neshodli. Někteří si myslí, že canisterapie ve fyzické oblasti nedokáže pomoci, naopak někdo si myslí že ano, že kontakt se psem dokáže uvolnit bolest. Dále také odpověděli, že během canisterapie se na bolest zapomene, odvede se od ní na chvíli pozornost. V sociální oblasti, zejména v komunikaci a v socializaci respondenti byly názoru, že pokud má senior rád psy, tak mu canisterapie dokáže pomoci. Z pozorování jsem vypožorovala, že klienti mezi sebou komunikovali bez problémů, při aktivitách spolu spolupracovali, doplňovali se.

DVO: Jaké zkušenosti mají klienti DS Okružní v Brně s canisterapií?

K zodpovězení otázky, jsem využila informace z rozhovorů s respondenty. Dva respondenti se s canisterapií setkali už před nástupem do DS Okružní. Paní byla učitelkou na zdravotní škole, kde se s ní setkala a pán se chtěl v minulosti canisterapii věnovat. Další dvě respondentky se s canisterapií setkaly až v domově, ani ne před rokem, kdy zde skupinová canisterapie začala fungovat.

DVO: Jaký způsob canisterapie je v DS využíván?

Z rozhovorů s klienty a canisterapeutkou jsem vypožorovala, že v domově je využívána individuální canisterapie a skupinová canisterapie. Individuální canisterapie se využívá u klientů, kteří jsou imobilní a kteří jsou upoutáni na lůžko. Zde je jako metodu využívané polohování, čtení či povídání. „*Ale vím, že jsem dole viděla fotky a viděla jsem tam už, jak tam pejsek leží vedle babičky, asi už nechodí. Ležák, ale leží vedle ní ten pejsek a zahřívá.*“ Skupinové canisterapie se účastní klienti, kteří nejsou upoutáni na lůžko, zvládají chůzi či jízdu na vozíku a mají chuť procvičovat.

DVO: Jak senioři canisterapii vnímají a jak ji hodnotí?

Klienti domova pro seniory jsou milovníci zvířat, hlavně psů. Všichni tazatelé měli za svůj život aspoň jednoho psa, ale jsou smutní, že v domově psa mít nemohou. Proto jsou velmi rádi a těší se, že mají možnost kontaktu se psem během canisterapie. Respondenti popisují, že se po canisterapii cítí uvolněně, mají radost, vytrhne je to ze stereotypu, kde se zasmějí a zabaví.

7 SHRUTÍ VÝZKUMU

Na canisterapii lze nahlížet jako na jednu z aktivizačních metod, která může značně pomoci při práci se seniory, a to jak ve formě individuální, tak skupinové. Terapie hlavně využívá pozitivní interakce mezi klientem, zde hovoříme o interakci mezi seniorem a psem. Interakce vyžaduje řadu vlastností a teoretických a odborných dovedností, jako trpělivost, komunikační schopnosti, empatii, toleranci. (Stančíková, Šabatová, 2012)

Výzkum byl zaměřen na oblasti, které jsou pro cílovou skupinu podstatné. Jedná se o psychickou, kognitivní, fyzickou a sociální oblast. Respondenti byly vybráni podle kritérií, jednalo se o čtyři klienty domova pro seniory Okružní v Brně. S respondenty byly provedeny polostrukturované rozhovory, které byly poté přepsány a okódovány.

V průběhu výzkumu jsem navštívila dvě skupinové canisterapie, kde jsem pozorovala průběh terapie a chování klientů. Na základě získaných informací a poznatků z výzkumu bylo zjištěno, že canisterapie v domovech pro seniory má přínos pro psychický stav klientů, zlepšení paměti, sociálních dovedností i fyzický stav. Z pozorování bylo zřejmé, že lidé, kteří na terapii chodí mají kladný vztah ke psům či jiným zvířatům. Po skončení terapie panovala v místnosti pozitivní nálada a už se těšili na další terapii, kde zase uvidí psa. Klienti často vzpomínají a povídají si o svých mazlíčcích, které v minulosti měli.

Canisterapie zlepšuje komunikační prostředí mezi seniory, eliminuje emoční náklady, přispívá k začleňování seniora do společnosti, zmírňuje pocit osamění, aktivizuje seniora, dále může přítomnost psa motivovat k tréninku kognitivních funkcí či k vzdělávání. (Stančíková, Šabatová, 2012)

Jedním z případných přínosů canisterapie je zlepšení paměti. Klienti během terapie i během rozhovorů vzpomínali a vyprávěli o své rodině, přátelích a domácích mazlíčcích. Klienti jsou názoru, že činnosti, které při canisterapii jsou, napomáhají zlepšení nebo udržení paměti. Dalším přínosem canisterapie bylo zlepšení fyzického stavu. Klienti byly dotazovány, zda canisterapie pomáhá při fyzické bolesti, zmírnění bolesti či křečí. Z výzkumu vyplývá, že převážně klientům canisterapie v této oblasti pomáhá na chvíli na bolest zapomenout.

Při mém výzkumu jsem z pozorování a rozhovorů zjistila, že skupinová canisterapie má přínos především na psychický stav klientů domova pro seniory. Ze všech účastníků vyzařovala dobrá nálada, měli úsměv na tváři, jakmile byl pes v místnosti. Návštěva psa je pro klienty zpestření, na canisterapii se těší, mají radost, rádi si psa pohladí, a to jim přidá lepší náladu, která chvíli vydrží.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala přínosem canisterapie v domovech pro seniory. Za hlavní cílem jsem si stanovila zjistit, jaký přínos má canisterapie u klientů domova pro seniory. Dále také přiblížit canisterapii jako podpůrnou léčebnou metodu a její možnosti využití v domovech pro seniory. Výzkum doložil, že canisterapie v domovech pro seniory má pozitivní dopad na kvalitu života v DS, naruší každodenní stereotyp.

S odchodem do domova přichází spousta změn, které se mohou na seniorovi podepsat, z vytržení z běžného prostředí může dojít k pocitu osamění, smutku a beznaděje. Senior se může uzavřít do sebe a přestat komunikovat se svým okolím. To se také může přenášet i do fyzické oblasti. Návštěvy psy pomůžou seniorům vyrovnat se s životní změnou, lépe se adaptovat na nové prostředí a socializovat se s ostatními klienty domova či personálem. Po psychické stránce jsou obyvatelé domova klidnější, uvolněnější, více v pohodě.

V teoretické části jsem se zabývala problematikou stáří, potřebami seniorů a změnami, které jsou pro tuto etapu typické. Byly zde charakterizovány základní pojmy, které úzce souvisí s canisterapií a s jejími metodami. Teoretické části bylo popsáno působení canisterapie v domovech pro seniory a její cíle, které byly během canisterapie naplňovány.

Praktická část obsahuje kvalitativní výzkum, který byl realizován polostrukturovanými rozhovory s klienty Domova pro seniory Okružní a zúčastněném pozorování canisterapie. Výsledky byly uskutečněny otevřeným kódováním, poté byly kódy přiřazeny do kategorií, které byly dále popsány a charakterizovány. Výzkumem bylo zjištěno, že canisterapie má přínos na kvalitu klienta v domově pro seniory. Pomocí rozhovorů a zúčastněného pozorování se prokázalo, že největší přínos canisterapie v domovech pro seniory je ve zlepšení psychického stavu klientů, kde stačí jen prostá přítomnost psa a pouhý kontakt dokáže pozitivně ovlivnit jeho náladu. Dále má canisterapie přínos na zlepšení paměti, už jen vyprávění a vzpomínání na svoji minulost, rodinu a přátele napomáhá ke zlepšení paměti. V neposlední řadě se odráží v sociální oblasti, kdy už jen to že jsou na terapii dává klientům téma k hovoru, pes snižuje zábrany a postupně se klienti více rozprávějí. Co se týká fyzické oblasti, z výzkumu vyplývá, že canisterapie klientům ulevuje od bolesti tím, že při kontaktu se psem, se na chvíli dokáží od bolesti oprostít a myslet na psa, jeho teplo a na hezké věci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BICKOVÁ, Jaroslava, ed. Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1.

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. Sociální gerontologie: úvod do problematiky. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3901-4.

GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.

HEGYI, Ladislav. Klinické a sociálne aspekty ošetrovania starších ľudí. Trnava: SAP, 2001. ISBN 80-88908-80-9

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. Sociální péče o seniory. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

JANEČKOVÁ, H. Sociální práce se starými lidmi. In MATOUŠEK, O. et al. Sociální práce v praxi. Praha: Portál. 2005. ISBN 80-7367-002-X

KAUFMANOVÁ, P. Pohled seniorů na pečovatelskou službu. Sociální práce/sociální práce. Brno: ASVSP 2004, roč. 2, 175 s., ISSN 1213-624

LESER, Markus. Vztah člověka a zvířat: využití zvířat ve švýcarských pobytových zařízeních sociálních služeb. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 2012. ISBN 978-80-904668-4-5.

MALÍKOVÁ, Eva. Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2030-7.

ONDRUŠOVÁ, Jiřina a Beáta KRAHULCOVÁ. Gerontologie pro sociální práci. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4383-0.

ONDRUŠOVÁ, Jiřina. Stáří a smysl života. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1997-2.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

REICHEL, Jiří. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0.

ŠVANCAROVÁ, Monika. Význam canisterapie pro klienty domovů pro seniory [online]. Brno, 2011 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/z8cbi/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Lékařská fakulta.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TVRDÁ, Andrea. Canisterapie: zvíře v sociálních službách. Praha: Plot, 2020. ISBN 978-80-7428-366-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VELEMÍNSKÝ, Miloš a kol. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2170-5.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

URL 1 - Canisterapeutické desatero – Canisterapie. Úvod – Canisterapie [online]. Dostupné z: <https://canisterapie.mypage.cz/menu/canisterapeuticke-desatero>

URL 2 - Poslání a představení organizace – Helppes. *Helppes – Centrum výcviku psů pro postižené, o.p.s.* [online]. Copyright © 2018 Helppes. Vytvořil [cit. 19.03.2022]. Dostupné z: <https://helppes.cz/index/>

URL 3 - Pomocné tlapky o. p. s. Pomocné tlapky o. p. s. [online]. Copyright © Pomocné tlapky o.p.s, 2009 [cit. 19.03.2022]. Dostupné z: <https://www.pomocnetlapky.cz/nase-sluzby/canisterapie>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CT Canisterapie

DS Domov pro seniory

IZS Integrovaný záchranný systém

AAA Animal Assisted Activities (Aktivity za pomoci zvířat)

AAT Animal Assisted Therapy (Terapie za pomoci zvířat)

AAE Anima Assisted Education (Vzdělávání za pomoci zvířat)

AACR Animal Assisted Crisis Response (Krizová intervence za pomoci zvířat)

o.p.s. Obecně prospěšná společnost

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 : Přehled změn ve stáří.....	13
Tabulka 2: Struktura výzkumného vzorku.....	32
Tabulka 3: Kategorie kódů	36

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Zkouška canisterapeutického psa – Pomocné tlapky o.p.s.

Příloha P II: Struktura rozhovoru

Příloha P III: Rozhovor č. 1 – Respondent A

PŘÍLOHA P I: ZKOUŠKA CANISTERAPEUTICKÉHO PSA POMOCNÉ TLAPKY O.P.S

1) Povaha

Majitelé psů spolu hovoří, podávají si ruce, hlasitě se baví. Psi jsou volně puštěni nebo na vodítku. Rozhodčí postupně pohladí všechny psy. Hodnotí se: chování psa.

2) Kontakt psovoda se psem

Psovod pustí psa z vodítka, po chvílce psa přivolá, dá mu povel sednout, lehnout, položí ho na bok. Hodnotí se: ochota psa nechat se sebou manipulovat.

3) Chůze na vodítku a reakce na cizí osobu

Psovod vede psa na vodítku. Po chvílce přistoupí asistent a odvádí psa od psovoda. Hodnotí se: ochota psa jít s cizí osobou.

4) Reakce psa na hlazení

Pes sedí nebo leží a je česán různými hřebeny, potom je hlazen na různých částech těla. Je také hlezen neopatrně (popotáhnutí za ocas, ucho) a několika osobami najednou za účelem simulace neobratnosti klientů nebo dětí. Hodnotí se: trpělivost a reakce psa.

5) Omezující hlazení

Pes dokáže, že toleruje omezování pohybu. Asistent psa pevně obejmě, přidá se i rozhodčí. Hodnotí se: trpělivost psa.

6) Celková prohlídka

Provede se prohlídka jako u veterináře. Hodnotí se: reakce psa.

7) Reakce na hluk a rušivé podněty

Psovod se psem na vodítku se přiblíží k hloučku hlučných, gestikulujících lidí. Hodnotí se: reakce psa na hluk a nečekané podněty.

8) Reakce na invalidní vozík a kulhající osobu s berlemi

Pes na vodítku se psovodem se míjí s osobou o berlích a pak okolo nich projede člověk na invalidním vozíku, zastaví a promluví na tým, pohladí psa. Hodnotí se: reakce psa a ochota k mazlení.

9) Podávání jídla a pamlsků

Psovod nabídne pejskovi misku s jídlem, když pes jí, rukou mu sáhne do jídla nejdříve psovod, potom asistent. Nakonec rozhodčí nabídne psovi pamlssek. Hodnotí se: reakce psa na odebírání jídla a opatrnost vzetí pamlsku.

10) Vzrušivost psa

Psovod psa rozdovádí psa aportem nebo běháním, na pokyn rozhodčího psovod psa musí uklidnit. Povel může opakovat maximálně 3x. Hodnotí se: rychlost uklidnění.

11) Přátelskost a společenskost

Sleduje se v průběhu celé CT zkoušky. Hodnotí se: nálada a vstřícnost psa.

12) Týmová práce

Sleduje se v průběhu CT zkoušky. Sleduje se sehranost týmu, chování psovoda k psovi, jak psa chválí nebo zdali jej netrestá. Hodnotí se týmová práce.

Hodnocení:

1. Ze zkoušky bude vyloučen každý pes, který projeví jakoukoliv agresivitu na lidi a jiné psy.
2. Pes, který u kterékoli disciplíny obdrží 0, nemůže úspěšně absolvovat CT zkoušky.

Způsob bodování:

1. Prémie:

5 bodů je možno získat za výjimečný výkon (sehranost týmu, přátelská povaha psa)

2. Výkon u jednotlivých disciplín se hodnotí body:

5 bodů = 100% výkon, 3 body = výkon s nedostatky, 0 bodů = nevykonal nebo se projevil nežádoucím způsobem (např. agresivně)

3. Celkové hodnocení:

70–59 = splněny podmínky týmu, platnost certifikátu 1 rok.

58–55 = podmíněné absolvování, platnost certifikátu 6 měsíců,

54 a méně bodů = nesplněny podmínky týmu, s možností opakovat zkoušku v nejbližším termínu.

PŘÍLOHA P II: STRUKTURA ROZHOVORU

Dobrý den,

Jmenuji se Tereza Hloušková a jsem studentkou Fakulty humanitních studií UTB, obor Sociální pedagogika. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Přínos canisterapie v domovech pro seniory“ a ráda bych si s Vámi o terapii popovídala. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru na audiozáznam? Chtěla bych Vás ujistit, že Vaše jméno nebude nikde uveřejněno, rozhovor bude anonymní. Pokud nebudete chtít na jakoukoliv otázku odpovědět, můžete odmítnout, přeskočíme ji.

Pohlaví:

Věk:

Bydliště (město, venkov, byt, dům):

Délka pobytu v Domově pro seniory Okružní:

Choval/a jste za svůj život nějaká zvířata?

Jaký jste měl/a k němu vztah?

Jak často Vás navštěvuje canisterapeut/ka se psem?

Těšíte se na návštěvy psa? Co pro Vás návštěva znamená?

Co při canisterapii děláte?

Cítíte po návštěvě canisterapeuta nějakou fyzickou úlevu? (zmírnění bolesti, křečí)

Pomohla Vám canisterapie se změnou prostředí? Jak?

Pomohla Vám terapie zlepšit psychický stav? (zlepšení nálady, zmírnění stresu apod.)

Jak se po návštěvě canisterapeuta cítíte?

Co se Vám na canisterapii líbí?

Jak terapii hodnotíte? Chtěl/a byste něco změnit?

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR Č. 1 – RESPONDENT A

Jak dlouho jste v Domově pro seniory Okružní?

Na Vánoce to byly přesně čtyři roky čili čtyři a půl roku.

Kde jste dříve bydlela?

Na Lesné, co to postavili. Až do té doby, než jsem šla po těch operacích, už jsem nemohla být sama. Takže bydlela jsem tady za rohem, pak jsem ovdověla, tak jsem si to vyměnila. Měla jsem dvě děti syna a dceru. Lesná je moje domovina. Dcera bydlí v Kohoutovicích a říkála. Mamko jsou taky krásný, ale Lesná je hezčí proč? Protože tu máme zeleň. Kohoutovicemi vede uprostřed silnice a to blbý. Kdežto tady mi máme uprostřed toho sídliště tu rokli, a to je něco teda. Tam jsem chodila právě s těma pejskama na procházku. A to já už jsem měla fenku, která věděla, na které lavičce budu sedět. Tak ona běžela napřed a sedla si tam. A když bylo mokro a já jsem si sednout nechtěla, tak ona se tak na mě dívala. Však proč ty tady neseďáš, když ti držím místo. No, takže Lesná je prostě pro mě od dvaapadesátého roku až do toho, než jsem onemocněla a jezdila jsem po nemocnicích. Napřed v Lískovci 3 měsíce, dokonce v LDNce v Tišnově na tři měsíce, tam se dýl nemůže být. Pak to dcera vyřídila sem, já jsem tu měla žádost 16 let. Jde velice těžko se sem dostat, tož to je jeden vyhlášený, z nejlepších domovů opravdu. A já si to moc považuji. A taky já, když jsem sem přišla, tak jsme byly na pokojí dvě, ale to prostě nejde. Dělal jsem, co jsem mohla, ale nešlo to. Nakonec byla paní ředitelka teda tak hodná a holky se přimlouvaly, že dělám ty zprávy. A tak jsem dostala byt a je to užasne, páč když sem za mnou přichází kolegyně ze školy, říkají ty bydlíš líp, jak někdo z nás. Udělají všechno, co potřebuju, nic nemusím. Navaří, uklidí, vyperou, postarají se o nás, teplo je tu, čisto je tu, zahrada je teď hrozná, ale jinak je to tu užasne a personál bezvadný.

Jaké jsou Vaše koníčky?

Říkám, dělám zprávy. Jinak teda jsem maniak, droga jsou pro mě křížovky. Takže já si pustím televizi, poslouchám zprávy na všech stanicích. No a potom si lehnu, protože mám křivý záda, tak křížovky a četba nějaká knížka. Máme tady vybavenou knihovnu. Právě ta Květa, co seděla vedle mě, ta tu knihovnu vede. Takže knížky, křížovky, miluju pejsky a vůbec všechna zvířátka. Samozřejmě rodinu mám syna a dceru, oba mají vnuka a vnučku a zase pravnuka a pravnučku. Takže když se sejdeme, je to krásný. Takže když se sejdeme, je to krásný. Teď přijdou na Velikonoce, musí prababičku vymrskat. Už mám vajíčka nachystané, ale oni o vajíčka moc nestojí, radši nějakou tu korunu.

Chovala jste někdy nějaká zvířátka?

Ano, já jsem měla. Napřed jsme měli vždycky psy, když jsme bydleli všichni dohromady. A když už jsem bydlela sama, tak jsem měla maltézáka. Tu bílou, chlupatou a když už potom odešla, tak děti mi donesly dalšího pejska. Takže jsem ještě potom měla jezevčíka a u dcery vlčáka. Všichni měli psa dcera ještě k tomu měla kočku. A když jeli na dovolenou, tak já jsem musela tu kočku nakrmit a obstarat.

Jaký jste k nim měla vztah?

Ano, protože když jsem byla zdravá, ráda jsem chodila do lesa. Můj dědeček a pradědeček byl nadlesní, takže já mám v krvi les. Hajného jsem vždycky chtěla, abych si vzala.

Kdy jste poprvé o canisterapii slyšela?

Vůbec jsem nevěděla, co to je. Až tady v domově.

Jak často Vás navštěvuje canisterapeutka se psem?

To máme až poslední dobou. Teď je to tak po čtvrtý, po pátý, protože ona chodívala k nám dopoledne. My vždycky v deset hodin máme klub a tam se dovídáme všechno možný. Mám tam ty zprávy a pak se nám tam promítá a vypráví o všem možném, co se kde děje. A ona chodívala tu středu dopoledne, měla půl hodiny a přišla tam se psem pomáhat a povykládat. No, a protože potom paní ředitelka, jelikož už bylo zakázáno to dopoledne se nás víc scházet jak deset, tak se to tam nevešlo už všechno a taky ta klubovna je maličká. Tak jsme se přesunuli do té tělocvičny a ta je to odpoledne. A to je lepší, protože to už jsou lidi takoví uvolněnější a může tam kdo chce, tam se to nepočítá. A je to úžasná pomoc. Říkám na psychiku těch nemocných lidí, protože někdo nemá ani rodinu a někomu sem ani nikdo nechodí na návštěvu. Toto se nám hrozně líbí a ona je úžasná. Moc to umí s lidmi i se psem, takže prostě jsme měli štěstí, že se nám to povedlo. Chodí pejsek za námi a ona je úžasná. Moc moc šikovná ženská. Terapie je jednou týdně. Většinou to bývá ve středu, někdy teď v úterý, podle toho, kde musí pomáhat. Ono je tady teď málo lidí, je moc nemocných a oni dělají jedna za druhou. A ona sama místo toho, aby seděla tam, tak třeba roznáší obědy, uklízí a všechno musí dělat. Takže ono toho času pro nás moc nezbyvá.

Co při canisterapii děláte? Jaké tam máte činnosti?

Většinou nás ona vede, tím že vymýšlí pro lidi nějakou šikovnou hru. Hlavně ráda procvičování paměti, ta potřebuje strašně moc, aby trochu namáhali hlavičky, babičky. Dědečkové, tam chodí dva páni a my jich tu moc nemáme, my jsme chudí na pány. Ale, že vymyslí takovou věc, aby to bavilo všechny. My sami ne, nevymýšlíme, ale za to s tím psem

si můžeme popovídat, můžeme ho pohladit. On je přítulný a všechny nás jako kdyby zná. Když přijdeme, tak on nás očuchne a řekne aha to seš ty, tebe znám, ty jsem patříš. A ten druhý to samé. Ale my samy ne, nevím, že by někdo se tam do toho zapojil. Vím, že teda Radka tam dneska taky měla nějaké otázky, a to je zase spíš na tu paměť, aby ty lidi si trošičku procvičili tu hlavu. Holt už jsou tady sami staří, kolem 90. Ta hlavička už moc neslouží. Mě to ještě jakž takž myslí, ale zase mě to nechodí a všechno bolí, ale to je marný. Příští rok mi je devadesát, vždyť to je už vysoký věk.

Myslíte si, že Vám pomáhá při fyzické úlevě? (zmírnění bolesti, křečí)

Ne to tu nemáme. Ale vím, že jsem viděla dole fotky a viděla jsem tam už, jak tam pejsek leží vedle babičky, asi už nechodí. Ležák, ale leží vedle ní ten pejsek a zahřívá. Něco úžasného, prostě to se chce až člověku plakat, jak pomůže strašně zvíře tomu člověku proti samotě, bolesti, no prostě proti všemu, že není sám. On jí zahřeje, olízne. Já si myslím, že je to dobře, že to pomáhá. Je úžasný, že oni mají snahu toho člověka přitáhnout do života, protože jinak oni tam tak leží. Jsem se ptala jedné paní. Chtěla byste ven? Ona říká, že ne mě už se nechce ani ven. Ale, když přileze, tak ona ožije se psem a popovídá si s ním. Myslím si, že dělají úžasně záslužnou věc.

Myslíte, že Vám canisterapie pomohla se změnou prostředí?

To tady ještě nebylo. To až poslední dobou. Pes pomůže, kočička, každé zvíře. I ta kočka pomůže, zahřeje. Dokonce to zvíře jako kdyby vycítilo tu bolest, jakou ten člověk má, že přesně ví, že si může lehnout k těm nohám nebo za záda nebo ten krk zahřívá. Já si myslím, že oni to i cítí, kde by mohli nejvíc pomoci. Já jsem přišla, a ještě tu psy nebyly.

Myslíte si, že má canisterapie pozitivní vliv na zlepšení paměti?

Nevím. Na paměť? To, bych snad ani neřekla. Oni se snaží pomoci kartiček. Posledně měli krásný kartičky. Ladovy obrázky, co to znamená. Tam byla taková kočička a pejsek, u takové díry. A vzpomeň si, co je to za písničku. A museli si vzpomenout Kočka leze dírou. Úžasný. Takže na paměť taky.

Pomohla Vám terapie zlepšit psychický stav? (zlepšení nálady, zmírnění stresu)

Chodí tam pořád stejní lidi. Chodí tam většinou ti, co chodí do Klubu, kteří se teda zajímají o něco, mají ještě zájem. Někteří lidé nemají zájem už, jsou takoví apatičtí a už se jim nechce nějak někam chodit anebo se ještě vzrušovat něčím. Ale viděla jste, že tam i přivezli paní na vozíku, takže chtěli by. Oni jsou úžasně ochotní, oni je povoží všude, i po zahradě s nimi jezdí, když je hezky.

Jak se po canisterapii cítíte? Jaké jsou Vaše pocity?

Uvolněně. Úžasně uvolněně. Vzpomínám na to ráda, moc ráda. Večer si ještě kolikrát vzpomenu, kolikrát mě olíznul. Myslím, že lidi se na to těší a rádi si teda potom vzpomenu. Ptají se, kdy to zase bude, kdy přijde. On měl tu pacičku bolavou, operovanou, tak se každý ptal se zájmem, jak to dopadlo, má to v pořádku, už chodí? Myslím si, že i to, že to tady zařídili je moc dobře.

Co se Vám na canisterapii líbí?

Samozřejmě ten pes, je to úžasný pes. A ty všechny jeho návyky, který se jistě musel dlouho učit, jsou úžasný. Umí hromadu povelů. Já si vzpomínám, že dědeček třeba říkal já mám moc poslušného psa, já mu řeknu půjdeš nebo nepůjdeš? An buď jde nebo nejde.

Jak terapii hodnotíte? Změnila byste něco?

Ne, udělali to dobře. Vymýšlí, někdy si myslím, je potřeba trošičku změny, změnit nějaký nápad, ale ono je to těžký. Nauč toho psa novým kouskům, nejde to. To, co dělají, dělají dobře a hrozně hezky. Moc se nám to líbí, moc se na to těšíme. Není tam nic na co bychom řekli ne. Ona je taky moc šikovná, Monika, taky milovnice psů, to je vidět, ti psi milují ji. Jsou takový přátelští, klidní, neublíží. Líbí se to hodně lidem. Jsme moc spokojení a chtěli bychom, aby to vydrželo. Vždycky se ptáme, jestli to bude. Je to vytržení ze stereotypu, hezká chvílka, zabavíme se, zasmějeme se. Minule, jak tam právě byla Kočka leze dírou, tak jsme si to i zazpívali. To bylo víc takových obrázků, kde se z toho dalo říct, co to bylo.

Děkuji Vám za rozhovor, ráda jsem si s Vámi popovídala.